

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ, СВЪРЗАНИ С ТЯХ, ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДЛАГАНИТЕ ОТ „ДИ ВИ ИНВЕСТ“ ЕАД УСЛУГИ

Настоящият документ представлява общо описание на финансовите инструменти по чл. 48 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25 април 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници, и за даването на определения за целите на посочената директива („Делегиран регламент 2017/565“). Целта е да бъдат информирани всички клиенти (бъдещи и настоящи) на ИП „ДИ ВИ ИНВЕСТ“ ЕАД (Посредника) за рисковете, свързани с инвестирането във финансови инструменти във връзка с предлаганите от Посредника услуги, така че да са в състояние да разберат естеството на финансовите инструменти и характерните за тях рискове, и в резултат на това да вземат информирани инвестиционни решения.

I. ВИДОВЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

1. Ценни книжа: прехвърлими права, регистрирани по сметки в Централен депозитар, а за държавните ценни книжа – регистрирани по сметки в Българската народна банка или в поддепозитар на държавни ценни книжа, или в чуждестранни институции, извършващи такива дейности (безналични ценни книжа), или документи, материализиращи прехвърлими права (налични ценни книжа), които могат да бъдат търгувани на капиталовия пазар, с изключение на платежните инструменти, като:

- Акции в дружества и други ценни книжа, еквиваленти на акции в капиталови дружества, персонални дружества и други юридически лица, както и депозитарни разписки за акции;
- Облигации и други дългови ценни книжа, включително депозитарни разписки за такива ценни книжа;
- Други ценни книжа, които дават право за придобиване или продажба на такива ценни книжа, или които водят до парично плащане, определено посредством ценни книжа, валутни курсове, лихвени проценти или доходност, стоки или други индекси или показатели.

2. Инструменти, различни от ценни книжа:

➤ Инструменти на паричен пазар – инструменти, които обичайно се търгуват на паричния пазар, като краткосрочни държавни ценни книжа (съкровищни бонове), депозитни сертификати и търговски ценни книжа, с изключение на платежните инструменти;

➤ Дялове на предприятия за колективно инвестиране;

➤ Опции, фючърси, суапове, форуърдни договори с фиксиран лихвен процент и други деривативни договори върху ценни книжа, валута, лихвени проценти, доходи или други деривативни инструменти, индекси или финансови показатели, задълженията по които могат да бъдат изпълнени чрез доставка или чрез парично плащане;

➤ Опции, фючърси, суапове, форуърдни договори с фиксиран лихвен процент и други деривативни договори върху стоки, задълженията по които трябва да бъдат изпълнени чрез парично плащане по искане на една от страните (извън случаите на неизпълнение или друго основание за прекратяване на договора);

➤ Опции, фючърси, суапове и други деривативни договори върху стоки, задълженията по които могат да бъдат изпълнени чрез доставка, когато те се търгуват на регулиран пазар и/или на многостранна система за търговия;

➤ Опции, фючърси, суапове и други деривативни договори върху стоки, извън посочените в горната точка, задълженията по които могат да бъдат изпълнени чрез доставка, които не са търговски ценни книжа и които съгласно чл. 38, параграф 1 от Регламент (ЕО) 1287/2006 на Комисията имат характеристиките на други деривативни финансови инструменти, в зависимост от това дали подлежат на клиринг и сетълмент, включително чрез признати клирингови къщи, или се използват като обезпечение при маржин покупки или къси продажби;

➤ Деривативни финансови инструменти за прехвърляне на кредитен риск;

➤ Договори за разлика;

➤ Опции, фючърси, суапове, форуърдни договори с фиксиран лихвен процент, както и всякакви други деривативни договори във връзка с изменения на климата, товарни тарифи, цени на квоти за търговия с емисии, проценти на инфлация и други официални икономически статистически показатели, задълженията по които трябва да бъдат изпълнени чрез парично плащане, или задълженията по които могат да бъдат изпълнени чрез парично плащане по искане на една от страните (извън случаите на неизпълнение или друго основание за прекратяване на договора), както и всякакви други деривативни договори, свързани с активи, права, задължения, индекси и показатели извън посочените, в зависимост от това дали се търгуват на регулиран пазар, подлежат на клиринг и

сетълмент, включително чрез признати клирингови къщи, или се използват като обезпечение при маржин покупки или къси продажби, както и деривативните договори съгласно чл. 38, параграф 3 от Регламента (ЕО) 1287/2006;

Ди Ви Инвест ЕАД приема и изпълнява нареждания главно, но не само, за следните финансови инструменти:

- Акции
- Облигации
- Права
- Варанти
- Борсово търгувани фондове – ETF
- Компенсаторни инструменти
- Дялове на предприятия за колективно инвестиране
- Извънборсови деривативни инструменти върху валута (форуърди).

II. КРАТКО ОПИСАНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ СВЪРЗАНИ С ТЯХ

1. Фундаментални рискове

Търговията с финансови инструменти крие съществени рискове и не е подходяща за всеки инвеститор. Цената или стойността на инвестицията зависят от колебания на финансовите пазари, които са извън контрола на когото и да е било. Тези инвестиционни рискове варират и в зависимост от вида на извършваната инвестиция. Видовете риск, посочени по-долу, биха могли да окажат влияние върху всяка инвестиция.

1.1. Ликвиден риск

Ликвидността на инструментите се влияе директно от търсенето и предлагането им. При определени условия на търговия може да се окаже невъзможно една позиция да бъде ликвидирана, или незабавната ѝ продажба да доведе до реализиране на загуби, поради невъзможност да се продаде актива на стойност, близка до справедливата му.

1.2. Кредитен риск

Кредитният риск е риск от загуба, причинена от кредитополучатели, задължени лица по облигации или контрагенти, които не изпълняват своите задължения, или рискът кредитното качество на тези страни да се влоши.

1.3. Пазарен риск

Цената на инвестициите се покачва или спада в зависимост от търсенето и предлагането на пазара, нагласите на инвеститорите и цените на базовите или свързаните

с тях инвестиции, както и от секторни и икономически фактори, които могат да бъдат напълно непредсказуеми.

Инвестицията в чужбина може да бъде изложена на рискове на чуждестранните пазари, които могат да бъдат различни от рисковете на местните пазари. В някои случаи е възможно рисковете да бъдат по-големи. Възможността за печалба или загуба от трансакциите на чуждестранните пазари, или на деноминирани в чуждестранна валута договори, се влияе от колебанията в обменните курсове.

1.4. Валутен риск

Валутният риск съществува, когато закупените от даден инвеститор финансови инструменти са деноминирани във валута, различна от валутата, в която той получава основните си доходи и/или в която са основните му разходи. Движенията в обменните курсове може да има както благоприятен, така и неблагоприятен ефект върху печалбата или загубата от тези инструменти. Хеджирането може да увеличи или намали изложеността към една валута, но не може напълно да елиминира изложеността на промените в стойностите на валутите.

1.5. Лихвен риск

Промяната в лихвените проценти носи риск от колебанията в стойността на инвестицията в дадена ценна книга. Съществува риск, че стойността на ценна книга, особено облигация, ще се влоши поради нарастване на лихвения процент. Това може да се отрази негативно и върху други продукти.

1.6. Регулаторен/Нормативен риск

Всички инвестиции могат да бъдат изложени на риск от регулаторни или законови действия и промени, които биха могли да променят процента на печалба от дадена инвестиция. Този риск е непредвидим и може да зависи от множество политически, икономически и други фактори. Компаниите са изложени на риска от това, законодателната власт да ревизира установени закони, единствено в отговор на икономически или политически натиск, или обществено недоволство. Инвеститорът може да се сблъска с трудности при търсенето на съдебни компенсации и при получаване и изпълнение на съдебни решения в чуждестранни съдилища.

1.7. Риск за устойчивостта

Това е събитие или условие от екологично, социално или управленско естество, което, ако настъпи, може да причини действително или потенциално съществено отрицателно въздействие върху бизнеса на компанията-емитент на финансовия инструмент и стойността на инвестицията в него. Пример за подобни събития са –

събития, свързани с неосигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, порочни практики, свързани с дискриминация и несправедливо възнаграждение, замърсяване на природата с отпадъчни продукти от производствения процес на съответната компания и др.

1.8. Операционен риск

Операционният риск е свързан с повреди и проблеми във функционирането на съществени системи и контроли, включително ИТ системи, които могат да засегнат всички финансови продукти.

2. Инструменти

2.1. Акции

Акцията е финансов инструмент, удостоверяващ собствеността на инвеститора в дадена компания. Закупувайки акции, всеки инвеститор придобива част от капитала в съответното дружество, което му дава следните основни права:

- Право на глас в общото събрание на акционерите;
- Право да получава информация от публичното дружество;
- Право на дивидент;
- Право на ликвидационен дял;
- Право да обжалва решенията на общото събрание и др.

Рисковете при търговията с акции включват, но не се изчерпват само със споменатите по-долу:

а) специфичен риск: купувачът на акции става съсобственик в компанията. По този начин той участва в развитието ѝ, както и в потенциалните печалби или загуби, което прави трудно прогнозирането на конкретна доходност от инвестирането в такъв инструмент. При фалит на компанията, акционерите могат да изгубят цялата стойност на инвестицията си.

б) ценови риск: цените на акциите може да достигнат непредвидими нива, нанасяйки загуби на инвеститорите. Нарастването и намаляването на цените в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период се променят, без да е възможно да се определи продължителността на циклите. Общият пазарен риск и специфичният риск, рискът на отделна компания, поотделно и свързано, оказват влияние върху цената на акциите.

в) дивидентен риск: изплащането на дивиденти зависи от печалбата на компанията и дивидентната ѝ политика. В случай на ниски печалби или загуби, компанията може да изплати по-малък дивидент или изобщо да не плати такъв.

2.2. Облигации

Облигациите са дългови инструменти, чиято номинална стойност представлява дял от общата част емитиран дълг. Емитенти на облигации могат да бъдат държави, наддържавни институции, общини, други субекти на държавната и местната власт, както и най-различни частни дружества. Със закупуването им, инвеститорите стават заемодатели на емитента, който при емитирането на дълга се е задължил да заплати номиналната стойност на облигациите до техния падеж. Облигациите носят на инвеститорите доходност под формата на лихвени плащания и/или отбив от покупната цена. Сročността на дълга, както и условията по изплащането му, се определят предварително. Ако не е договорено нещо различно, облигацията се изплаща или на датата на падежа, или чрез амортизиране на главницата. Лихвените плащания могат да бъдат фиксирани за целия период или променливи в зависимост от базовия лихвен процент (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR). Държана до падеж, облигацията с фиксирана лихва, носи на инвеститора ясна годишна доходност за целия срок. Основните права на облигационерите са:

- Право на вземане върху главницата, която представлява стойност на притежаваните облигации;
- Право на получаване на лихва;
- Предимствено право на удовлетворяване при ликвидация и др.
- Въпреки че облигациите са считани за по-нискорискови финансови инструменти от акциите, те носят съответните рискове за инвеститора. Търговията с тях включва, но не е лимитирана само до следните видове риск:

а) риск от неплатежоспособност: емитентът може да бъде във временна или постоянна неплатежоспособност, което се отразява върху способността му да изплаща лихвите и главницата. Платежоспособността на емитента може да се промени в зависимост от един или няколко фактора, включително компанията емитент, икономическия отрасъл, в който оперира емитента и/или политическата и икономическа ситуация на съответната страна.

б) лихвен риск: инвестицията в облигации с фиксиран купон носи риска от понижаване стойността на облигациите при покачване на лихвените нива. Колкото по-дълга е сročността на облигацията и по-нисък е лихвеният процент, толкова по-голяма е и чувствителността на облигацията при покачване на лихвените нива.

в) кредитен риск: стойността на облигацията ще намалява в случай на влошаване на кредитния рейтинг на емитента. При равни други условия, по-високият лихвен

процент на облигации със сходен матуритет и структура на лихвения процент показва по-висок кредитен рейтинг на емитента.

г) риск от ранно изплащане на облигацията: емитентът може да включи опция за по-ранно изплащане на облигацията, в случай че лихвеният процент се понижи. Това ранно погасяване рефлектира върху очакваната доходност.

д) специфични рискове, свързани с определени облигации: допълнителните рискове, които съпътстват облигациите са плаващите лихвени проценти, дисконтовите облигации, облигациите, деноминирани в чужда валута, конвертируеми облигации, индексирани и подчинени облигации. При инвестиране в такива облигации е необходимо инвеститорите да се информират за всички рискове, изложени в проспекта, съпътстващи облигациите и да не пристъпват към покупка преди да са разбрали характера и естеството на рисковете.

2.3. Права

Права върху акции са ценни книжа, които дават право на притежателя им да запише акции на публично дружество, при наличие на решение за увеличаване на капитала на това дружество. Правата винаги се издават на базата на вече емитирани акции и се търгуват на регулиран пазар или извън него. Уредбата на правата, по отношение на публични дружества, чиито акции се търгуват на Българската фондова борса, се съдържа в ЗППЦК. Доходността от правата зависи от очакваната доходност на класа акции, за които се отнасят. Естеството на тези инструменти предполага, че основните рискове пред инвеститорите в права са рисковете характерни за инвестирането в акции (описани по-горе). Освен тези рискове, трябва да се има предвид и допълнителният риск от загуба на инвестиционна стойност в следствие на краткосрочния живот на финансовия инструмент. В случай че упражняването на правата се окаже нецелесъобразно поради тенденция на спад в текущата цена на акциите под цената на записване, инвеститорият рискува пълна загуба на инвестиционната стойност.

2.4. Варанти

Варантите дават на притежателя си правото, но не и задължението да купи или продаде предварително определено количество ценни книжа по предварително фиксирана цена в определен срок или на определена дата. Варантите се емитират от първоначалния емитент на базовите ценни книжа и съответно се упражняват спрямо него.

Варантите включват висока степен на ливъридж, така че слабо движение в цената на базовата ценна книга води до непропорционално голямо движение – благоприятно

или неблагоприятно – в цената на варанта. Следователно цените на вариантите са силно волатилни. Правото на записване, предоставено от варанта, е неизменно ограничено по време, в резултат на което, ако инвеститорът не упражни правото си в предварително определения срок, инвестицията губи своята стойност. Варантът е изложен потенциално на всички основни видове риск, посочени по-горе. При покупката на варианти инвеститорът трябва да е готов да понесе пълна загуба на парите, които е инвестирал, плюс комисионна или други трансакционни такси.

2.5. Борсово търгувани фондове – ETF

По смисъла на българското законодателство „борсово търгуван фонд“ е колективна инвестиционна схема, която има най-малко един клас дялове или акции, приети за търговия и търгувани на регулиран пазар, или на многостранна система за търговия през цялата търговска сесия на съответния пазар, и за които е сключен договор с поне един маркет-мейкър за акциите или дяловете, който осигурява поддържане на борсова цена на акциите или дяловете, която не се различава значително от нетната стойност на активите, съответно от индикативната нетна стойност на активите.

В практиката този вид ликвидни ценни книжа следват представянето на определен индекс, суровина, облигации или кошница от активи. Те позволяват на инвеститорите в тях да придобият бързо и с по-ниски разходи експозиция към даден базов актив, закупуването на който, при равни други условия, би било трудно за тях. За разлика от дяловете на стандартните колективни инвестиционни схеми (КИС), борсово търгуваните фондове се търгуват като обикновени акции на съответните финансови пазари. Борсово търгуваните фондове обикновено имат по-голяма ликвидност в рамките на деня и по-ниски разходи спрямо дяловете на КИС. В повечето случаи борсово търгуван фонд притежава базовите активи, които следва, но инвеститорите в него не притежават директно инвестициите на фонда.

Рисковете, свързани с търговията с борсово търгувани фондове включват, но не се ограничават само с:

а) ценови риск: цените на акциите на фонда може да достигнат непредвидими нива, нанасяйки загуби по този начин. Нарастването и намаляването на цените в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период се променят, без да е възможно да се определи продължителността на циклите. Общият пазарен риск и специфичният риск, рискът на базовия актив, който следва фонда, поотделно и свързано оказват влияние върху цената на акциите.

б) ливъридж риск: отделни борсово търгувани фондове използват различни деривативни инструменти, за да умножат изменението на цената на фонда за единица изменение в цената на актива, който се следва. Подобен ливъридж (голямо съотношение заем/собствени средства) означава, че подобни сделки може да доведат както до големи загуби, така и до големи печалби. Това означава също така, че сравнително малко движение може да доведе до пропорционално много по-голямо движение в стойността на инвестицията, а това може да е както във вреда, така и в полза на инвеститора.

2.6. Компенсаторни инструменти

Компенсаторните инструменти представляват безналични, поименни непарични платежни средства, които са издадени за обезщетяване на лица, чиито имоти, сгради или земеделски земи са одържавени или отчуждени. Те могат да се търгуват само на регулиран пазар на ценни книжа.

Съществуват три вида компенсаторни инструменти : Поименни компенсационни бонове, Жилищни компенсаторни записи и Компенсаторни записи.

Компенсаторните инструменти дават право на участие в приватизацията и на придобиване на други имуществва съгласно разпоредбите на някои специални закони. Законът за обезщетяване собствениците на одържавени имоти (ЗОСОИ) предвижда, че освен за придобиване на дялове и акции, собственост на държавата, компенсаторните записи и жилищно компенсаторните записи могат да се ползват и при продажбата на държавни имоти и вещни права върху такива имоти.

Съгласно Закона за собствеността и ползването на земеделски земи компенсационните бонове служат за участие в приватизацията, както и за участие в търгове за придобиване на земи от държавния поземлен фонд и на гори от горски фонд.

Рисковете при инвестициите в компенсаторни инструменти включват, но не се изчерпват само със споменатите по-долу:

а) пазарният риск при инвестициите в компенсаторни инструменти се свързва с възможността от понижаване на цената на финансовия инструмент.

б) ликвидният риск при компенсаторните инструменти се свързва с риска от забава или невъзможност за продажба на притежаваните от инвеститора компенсаторни финансови инструменти.

в) целевият риск при компенсаторните инструменти се характеризира с ограничаване за целево използване и инвестиране, и инвестиране на този тип финансови инструменти само в конкретни проекти и сделки като платежно средство, приемано от държавата.

2.7. Колективни инвестиционни схеми

Колективните инвестиционни схеми имат за цел да инвестират парични средства набрани чрез публично предлагане в прехвърляеми ценни книжа или други финансови активи. Действат на принципа на разпределение на риска. Дяловете на колективните инвестиционни схеми са безналични и подлежат на обратно изкупуване на база на нетната стойност на активите им. Взаимните фондове могат да бъдат под формата на инвестиционни дружества от отворен тип или на договорни фондове. Инвестиционните дружества от отворен тип са акционерни дружества и капиталът им е разпределен в акции, а договорните фондове са обособено имущество, разпределено в дялове.

Взаимните фондове от отворен тип имат задължението да издават акции/дялове и да изкупуват обратно издадените акции/дялове при определени условия, по стриктно изчислявани и редовно обявявани цени. Всеки инвеститор може по всяко време да запише акции/дялове в желан от него обем и да предяви своите акции/дялове за обратно изкупуване в желан от него обем. Това задължение прави капитала на взаимните фондове променлив.

Рисковете при инвестирането във взаимни фондове включват, но не се изчерпват само със споменатите по-долу:

а) пазарен риск: цените на емитиране и обратно изкупуване на акции/дялове на взаимни фондове се определят от управляващото дружество на база нетна стойност на активите на фонда и се контролират от банка-депозитар. Въпреки диверсификацията на съставлящите фонда инструменти, пазарен риск не може да бъде сведен до минимум. Пазарният риск на инвестициите във взаимни фондове също зависи от инвестиционната стратегия на всеки отделен фонд.

б) риск на емитента – този риск е свързан с компетентността на управляващото дружество. Този риск е сведен до минимум със законови изисквания и ограничения към управляващото дружество за компетентността на кадрите, управляващи инвестициите на фонда, както и силно ограничените възможности за ползване на ливъридж.

в) ликвиден риск – намаляване на ликвидността на определена позиция от портфейла би довела до спад в цената ѝ, респективно до спад в цената на акциите/дяловете на конкретния фонд.

г) валутен риск – акциите и дяловете на взаимен фонд деноминиран, във валута различна от българския лев, са изложени на валутен риск. Също и взаимни фондове инвестиращи във финансови инструменти, деноминирани в различна валута, са изложени на такъв риск.

2.8. Извънборсови деривативни инструменти върху валути и лихвени проценти

2.8.1. Валутни деривативи

Деривативите са финансови инструменти, чиято стойност се променя в отговор на промените на конкретен базов актив, с който дериватива е обвързан. За базов актив могат да служат валутен курс, лихвен процент, цена на финансов инструмент, цена на стоки, индекси и др.

Финансов дериватив, търгуван извънборсово, е инструмент, който не се търгува на борсата, а се договаря частно между двама контрагенти. Инвеститорите в извънборсови деривативи трябва да имат предвид, че те носят по-големи рискове в сравнение с борсово търгуваните такива, най-вече по отношение на сигурността – кредитния риск на контрагента и прозрачността.

Основно деривативите се използват за:

- Хеджиране – управление на валутния риск, произхождащ от неблагоприятни движения на международния валутен пазар.
- Спекулация – целта на инвеститорите в деривативи би могла да бъде генериране на печалба, като тези инструменти позволяват да се вложи по-малък собствен капитал, в сравнение със стойността на заетата позиция. Тъй като при деривативите инвеститорите се възползват до голяма степен от ливъриджа, те трябва да приемат и риска от по-висока средна възможна загуба.

2.8.1.1. Валутен форуърд

Валутният форуърд е споразумение между две страни, с което се сключва договор за покупка/продажба на валута на бъдеща дата по валутен курс, фиксиран в момента на сключване на договора. Споразумението представлява юридически обвързващ договор, с неотменим ангажимент за изпълнение.

Рисковете при инвестирането във валутен форуърд включват, но не се ограничават до споменатите по-долу:

- а) пазарен риск – основните променливи, от които зависи форуърдният курс и съответната бъдеща стойност за инвеститора на инструмента, са спот курсът и форуърдните точки. Различни пазарни фактори могат да доведат до промяна в спот курса. При повишаването му, стойността на валутния форуърд за страната, която на падеж е задължена да продаде базовата валута, ще намалее и обратното.

б) лихвен риск – лихвеният диференциал (разликата в базисните лихвени проценти) по валутите от валутната двойка оказва непряко влияние върху спот курса и пряко влияние върху форуърдните точки по форуърда и неговата стойност. Резки промени в лихвените проценти излагат инвеститорите във форуърди на допълнителен риск.

в) сетълмент/операционен/кредитен риск – тук са обединени рисковете, които могат да причинят неизпълнение на задължението на падеж на някоя от страните по сделката.

г) ликвиден риск – прекратяването на форуърдния договор на извънборсов пазар зависи от волята на насрещната страна. Различни фактори на финансовите пазари могат да окажат негативно влияние върху котировките на участниците на извънборсовия пазар (разширяване на спредовете).

2.8.1.2. Валутен суап

Суапът е споразумение, по силата на което двете страни се съгласяват да обменят един паричен поток срещу друг, на базата на предварително определена номинална сума в дадена валута, на предварително определени дати. Валутният суап от своя страна е дериватив, при който инвеститорът купува определено количество от същата валута на моментния спот курс, с ангажимент да продаде обратно същото количество от същата валута на бъдеща дата по предварително определен в момента форуърден валутен курс. Освен за защита от валутен риск, този инструмент е подходящ за управление на ликвидни нужди в различни валути.

Характерни рискове за този инструмент: суапът по своята същност представлява комбинация между две сделки: валутна спот обмяна и форуърдна спот обмяна (валутен форуърд). За това инвеститорите следва да имат предвид рисковете, които са характерни за валутния форуърд.

Допълнителни разяснения по настоящия документ могат да бъдат получени на място, в офиса на ИП „ДИ ВИ ИНВЕСТ“ ЕАД на адрес: гр. София 1113, ж.к. Изток, ул. „Тинтява“ 13Б, вх. А, ет. 2.